

postoj „akceptovať napriek“ (Mário Schwarz) vníma utrpenie ako duchovnú cestu, ktorá premieňa. Nejde pritom o fatalistické, bezbranné akceptovanie útrap, treba rozlišovať medzi zbytočným utrpením, ktorého príčina sa dá odstrániť a treba sa o to pokúsiť, a medzi utrpením nevyhnutným, ktorému sa nedá vyhnúť a svoj zmysel nadobúda práve tým, že ho prijme. Ešte ďalej zachádza Pavol Strauss (Lubomír Hlad), ktorý akoby až podmieňoval naplnenie života prežitou bolesťou – „skúsenosť choroby dáva životu veriaceho plnosť, pretože trpiaci človek s modlitbou a láskou už nie je len kusom krvavého mäsa“ (218).

Hlavná myšlienková línia celého zborníka vrcholí v šiestej kapitole *Interpretácia duchovnej cesty v diele sv. Terézie z Avily*, ktorej, ako napovedá názov, dominuje španielska karmelitánska mystička, učiteľka kontemplatívneho života, spisovateľka a v modernom zmysle slova i psychoterapeutka. Jej dielo predstavuje literárnu rekonštrukciu stretávania sa s Bohom (Helena Zbudilová) a autori jednotlivých príspevkov sa priamo či nepriamo zhodujú na tom, že je interpretovateľná v každej epoche práve preto, že jej mystika bola živou, rovnako ako jej umenie. Čitateľsky prítiažlivo, miestami dokonca úsmevne pôsobí príspevok o vnútornej slobode podľa Terézie (David Peroutka) – výčitky adresované Bohu, lebo sa jej skrýva, či hodnotiaci komentár na margo pápežského nuncia („je veľmi hloupoučký“, 253) neznamenajú však nič iné, len prejav jej slobodného duchovného života, ktorého zdrojom bol samotný Boh – nepoistiteľný, neuchopiteľný a nepochopiteľný, ktorý je práve

preto zárukou slobody. Nakoľko duchovnú a literárnu polohu spisovateľkinho rukopisu nemožno oddeliť, časť príspevkov interpretuje osobitú vnútornú obraznosť Teréziinej mystiky ako produkt kontemplatívneho stavu, zdôrazňujúc, že „Teréziinou prvoradou ambíciou nebolo vytvoriť literárnoesteticky hodnotný či umelecky náročný text“ (266), chcela „len“ sprostredkovať jadro vlastnej duchovnej skúsenosti (Magda Kučerková – Miroslava Režná).

V záverečnej, siedmej kapitole *Zobrazovanie duchovných hodnôt v literatúre pre deti a mládež* autorky a autor príspevkov (napr. Crawford – Calabria, Naščák) uvažujú o tvorbe duchovných hodnôt a skúseností (aj utrpenia) v tvorbe pre deti a mládež.

Rôznorodosť pohľadov, ale predovšetkým prístupov k fenoménu duchovnej cesty, ktoré sa stretli „pod jednou strechou“, by mohla dogmatika vyrušiť až znechutiť, no v konečnom dôsledku je veľmi cenná, pretože duchovnosť neznesie tesnosť hraníc konkrétneho náboženstva, filozofického prúdu, ani časového úseku dejín. Vznáša sa nad nimi ako transcendentná neuchopiteľná dimenzia.

Editorke sa citlivo podarilo zasadiť nakoľko čisto duchovnú tému a k tomu ešte úzko spojenú s kresťanstvom, čo v podmienkach postkomunistického Slovenska obnáša určité riziká, do širokého interdisciplinárneho rámca, čo považujem za prínosné a inšpiratívne v celospoločenskom meradle pri diskutovaní akejkoľvek témy. Jazykovo kultivovaní čitateľa okrem toho ocenia aj fakt, že zborník je kvalitne zredigovaný.

JÁN KNAPÍK

JOSEF OPATRŇÝ – MICHAL ZOUREK – LUCIA MAJLÁTOVÁ – MATYÁŠ PELANT:
Las relaciones entre Checoslovaquia y América Latina 1945 – 1989 en los
archivos de la República Checa

Praha: Karolinum, 2015. 322 s. ISBN 978-80-246-2862-2

Publikácia *Las relaciones entre Checoslovaquia y América Latina 1945 – 1989 en los archivos de la República Checa* (Vzťahy medzi Československom a Latinskou Amerikou 1945 – 1989 v archívoch Českej republiky,

2015) je jednou spomedzi mnohých vydaných Centrom iberoamerických štúdií Filozofickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe v uplynulých desaťročiach. Prezentuje sa ako monotematické číslo zborníka *Ibero-Ame-*

ricana Pragensia (IAP), ktorý vychádza od roku 1967 s ročnou periodicitou. Ambíciou ročenky je pokryť širšie pole tém, už od samého začiatku sa preto jednotlivé štúdié a články venovali nielen literatúre, ale aj jazykovede, histórii, politike či filozofii. Súčasťou boli i komentáre k aktuálnym prekladom či výstavám. Od samotného vzniku publikácie v nej dostávali priestor nielen českí, slovenskí, ale aj zahraniční iberoamerikanisti. Keďže sa neobmedzila na československý autor-ský kontext, ponúka rozmanitejší pohľad na literatúru španielsky a portugalsky hovoriacich krajín. Pri výbere reflektovaných literárnych diel nebadáť jednu konkrétnu líniu, či už tematickú, alebo literárnohistorickú. Čitatelia *IAP* sa môžu oboznámiť tak s Mariom Vargasom Llosom, Juliom Cortazárom, ako i s klasickými španielskymi dielami.

Periodikum *IAP* si dlhodobo pestovalo svoje renomé a spolu s monotematickými číslami *Ibero-Americana Pragensia, Supplementum (SIAP)* patrí medzi to najzaujímavejšie, čo v oblasti iberoamerikanistiky vychádzalo a vychádza. Monotematické čísla sú vydávané od roku 1974, prevažne v španielskom, príp. v anglickom jazyku. Tak ročenka, ako i jej monotematické suplementy nachádzajú programovú inšpiráciu v rôznych oblastiach. Iba niektoré z nich sú však pre literárnu vedu priamo zaujímavé z hľadiska jej výskumu. Medzi ne patrí napríklad monografia Anny Houskovej *Visión de Hispanoamérica. Paisaje, utopía, quijotismo en el ensayo y en la novela* (Vízia Hispánskej Ameriky. Krajina, utópia, quijotizmus v eseji a románe, 2010) či súbor štúdií *El Caribe hispano de los siglos XIX y XX. Viajeros y testimonios* (Španielsky Karibik 19. a 20. storočia. Cestovatelia a svedectvá, 2010, ed. Josef Opatrný), translatologicky orientované číslo *Posibilidades y Límites de la Comunicación Intercultural* (Možnosti a limity interkulturálnej komunikácie, 2011, ed. Jana Králová) alebo zväzok príspevkov *Las relaciones Checo-Mexicanas* (Česko-mexické vzťahy, 2011, ed. Josef Opatrný), ktoré sa venujú rôznym podobám vzťahu týchto dvoch krajín, okrem iného aj podobám literárneho stvárňovania Mexic-

kej revolúcie, prekladom mexických diel do češtiny alebo obrazu mesta Prahy v mexickej literatúre. Mnohé z nich, ako napríklad aj recenzovaná publikácia, umožňujú pracovať s kontextovými informáciami. Na tomto monotematickom čísle *SIAP* spolupracovali Matyáš Pelant, Lucia Majlátová a Michal Zourek pod vedením Josefa Opatrného, ktorého celoživotný výskum je zameraný najmä na iberoamerickú kultúru a históriu. Širšej verejnosti sú známe najmä jeho knižné publikácie z edičného radu *Stručná história štátov*, v ktorých sa venoval napríklad Kube, Paname či Mexiku.

Hlavný prínos recenzovanej publikácie spočíva v spracovaní primárnych materiálov z Archívu Ministerstva zahraničných vecí, Národného archívu (z Archívu Československej komunistickej strany a fondov Archívu správ Ministerstva zahraničných vecí) a z Archívu tajných služieb. Výber i spracovanie témy možno hodnotiť ako naozaj vydarený pokus o doplnenie obrazu Latinskej Ameriky v našom kontexte. Publikácia do veľkej miery očakáva pripraveného recipienta, ktorý pozná nosné historické okolnosti či jednotlivé režimy a osobnosti. Tieto očakávania plynú zo samotného zámeru obsiahnuť celú oblasť Latinskej Ameriky a z toho vyplývajúceho nedostatku priestoru pre objasňujúce digresie. Širokospektrálny dosah politických rozhodnutí dodáva textu interdisciplinárnu povahu i využitie. Vysvetľuje politicko-ekonomické mechanizmy, ktoré podmieňovali vznik medzištátnej spolupráce akéhokoľvek charakteru. Preto môže poslúžiť v oblasti politológie, ekonómie či v umenovede.

V otázkach teórie umenia sa zameriava na konkrétne texty, resp. dohody a zmluvy, z ktorých vyplývalo konkrétne politicko-ekonomické správanie krajín, čo umožňuje nachádzať odpovede aj na možno zdanlivo nepodstatné otázky týkajúce sa recepcie latinskoamerického umenia v stredoeurópskom kultúrnom priestore. Pretože práve obchodné záujmy nás často implicitne dovádzajú k prvým impulzom, ktoré umožňovali vznik jazykovo pripravenej generácie v Československu. Výsledkom bola v niektorých

prípadoch hojná prekladateľská tvorba, ktorá výrazne rozšírila knižný diapazón beletrie. Explicitne dôležité sú najmä informácie o vzniku kultúrnych inštitúcií či o spolupráci s ministerstvami kultúry. Napríklad koncepcia vzťahov medzi Československom a Latinskou Amerikou z roku 1959 obsahuje ako jeden z desiatich bodov konštatovanie, že je nutné posilniť rozšírenie spolupráce pomocou zmlúv a dohôd. Tie zaväzujú jednotlivé štáty, aby cieľom ich kultúrnych aktivít bola najmä prezentácia ČSR.

Publikácia pomáha implicitne i explicitne pochopiť a uchopiť mnohé spoločenské pohyby a zmeny v podobe konkrétnych udalostí. Pre slovenskú hispanistiku tak vytvára podnetný priestor na ďalšie rozvíjanie myslenia o umenovedných vzťahoch medzi Latinskou Amerikou a Československom.

Okrem už uvedených výskumných zdrojov na Slovensku i v Čechách vychádzalo i vychádza niekoľko časopisov, ktoré reflektujú zahraničnú i domácu literárnu scénu, a teda dávajú priestor aj hispanistike. U nás sa parciálne tejto téme venuje *Revue svetovej literatúry* či iné literárne periodiká, v Českej republike od 1990 napríklad *Svět literatury*.

V zahraničí sa na iberoamerikanistiku úzko profilovalo niekoľko časopisov. Zaujímavým študijným materiálom je *Revista iberoamericana* (Iberoamerický časopis), ktorý v Pittsburgu už od roku 1938 vydáva International Institute of Ibero-American Literature (Medzinárodný inštitút pre iberoamerickú literatúru). Odhliadnuc od mnohých publikácií, ktoré vychádzajú najmä v Spojených štátoch amerických, v rámci nášho európskeho kultúrneho priestoru vychádza v Ibero-Americanisches Institut (Iberoamerický inštitút) v Berlíne časopis *Iberoamericana: América Latina – España – Portugal* (Iberoamericana: Latinská Amerika – Španielsko – Portugalsko). Venuje sa väčšiemu spektru tém z histórie, literatúry, kultúry a zaoberá sa aj sociálnymi a politickými otázkami uvedeného geografického priestoru.

Napriek spomínaným študijným materiálom ostáva pre hispanistiku v česko-slovenskom literárnovednom kontexte vydávanie periodika *IAP* i monotematických čísel *SIAP* nenahraditeľným prínosom, najmä ak máme na zreteli ciele mapovanie uvedenej problematiky.

NATAŠA BURCIHOVÁ

MARIANA ČECHOVÁ – LUBOMÍR PLESNÍK: Tematické algoritmy a existenciálne stratégie v Oceáne príbehov

Nitra: Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, 2016. 124 s.
ISBN 978-80-558-0983-0

Ústav literárnej a umeleckej komunikácie, nadväzujúc na odkaz Nitrianskej školy, sa naďalej na interdisciplinárnej úrovni systematicky venuje výskumu komunikačných kompetencií literatúry i umenia. Svedčia o tom publikácie, ktoré prenikajú do sfér slovesnosti, ktoré väčšinou stoja na okraji bádateľskej pozornosti (popkultúre i subkultúrne žánre a fenomény, enviromentálna estetika, globalizačné trendy v mediálnej kultúre, virtuálne estetično a pod.). Najnovšia monografia Mariany Čehovej a Lubomíra Plesníka tiež prekračuje rámec jednej vednej disciplíny a púta pozornosť nielen svojou metodológiou, ale aj

samotnou oblasťou skúmanej problematiky. Autori sa totiž podujali na náročný výskum, v ktorom na pozadí existenciálnej semiotiky interpretujú u nás pomerne neznámy súbor staroindických poviedok pod názvom *Oceán príbehov*. Ide o príbehy, ktorých tematická rovina sa neprekrýva s reáliami a kultúrnymi dominantami európskeho priestoru, preto je náročné ich genologicky a motívicko-tematicky usúvstažniť so slovenským literárnym priestorom. Autori sa teda celkom logicky nepokúsili analyzovať toto rozsiahle dielo v celej jeho komplexnosti, ale pars pro toto sa sústredili na *Démonove poviedky*, ktoré skú-